

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 159. Vtrum Angelus possit simul intelligere plura per modum plurium, an solum per modum vnius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

QVÆSTIO CLIX.

fit angelum extrinsecè determinare ad hæc, non est negandum, quod angelus possit etiam se ipsum voluntariè, & liberè determinare.

25. Oppones: Sanctus Thomas hoc art. 1. quæst. 58. de angelo dicit: *non enim omnia, quæ naturali cognitione cognoscit, semper actu considerat*; ergo nos dum dicimus, quod semper saltè confusè considerat omnia obiecta naturalia, & omnes suas species intelligibiles, contradicimus S. Thomæ.

Respondeo primò, quod consideratio propriè significat cognitionem distinctam, & cum speciali quadam aduertentia; sed in hoc sensu nos concedimus, quod angelus non semper considerat omnia sua obiecta naturalia: ergo non contradicimus S. Thomæ. Addo allata verba Sancti Thomæ posse retorqueri contra aduersarios in fauorem nostræ sententiæ. Dicit enim, quod non omnia, quæ naturalitèr cognoscit, semper actu considerat: ergo supponit, quod quæ non considerat actu, naturalitèr cognoscit, illa nimirum tenui, & confusa cognitione, quæ potest vocari cognitio merè habitualis, & virtualis, & propriè non est consideratio.

76. Quærit potest tertiò, verum cognitio, qua angelus naturalitèr, & necessariò cognoscit se ipsum, sit comprehensua?

Respondeo negativè. Ratio est, quia cognitio illa naturalis debet esse talis, qualis requiritur ad hoc, vt Angelus possit voluntariè, & liberè considerare quodlibet suum obiectum, naturale; sed ad hoc non requiritur, vt sit comprehensua: ergo. Secundò cognitio, qua angelus comprehendit se ipsum, est penè adæquata virtuti cognoscitiuæ angeli: ergo angelus in cõprehensione sui ipsius impendit penè omnes suas vires cognoscitiuas, ac proindè impeditur à perfectâ cognitione aliorum obiectorum; ergo vt possit suas vires cognoscitiuas impendere ad perfectè cognoscenda etiam alia obiecta, cognitio comprehensua sui ipsius non debet esse angelo necessaria: ac proindè cognitio necessaria, qua angelus intuetur se ipsum, non est comprehensua, ac potest angelus voluntariè, ac liberè, vel impendere in cognitione sui ipsius vires sufficientes ad se ipsum comprehendendum, vel cessare à sui cõprehensione, & suas vires impendere in cognitione aliorum obiectorum.

27. Ad argumentum in contrarium, concedo antecedens, & nego consequentiam. Ideò anima rationalis debet creari vt tabula rasa, absque vlla specie, quia habet intellectum imperfectum, ac proindè debet abstrahere species intelligibiles ab obiectis sensibilibus dependentèr à sensibus, & ab imaginatione: sed angeli habent intellectum perfectum: ergo non debent creari vt tabulæ rasæ, sed debent in ipsa prima creatione accipere omnes species intelligibiles obiectorum, quæ possunt naturalitèr cognoscere, vt explicatum est n. 3.

Verum Angelus possit simul intelligere plura per modum plurium, an solùm per modum vnius?

S. Th. q. 58. a. 2.

1. **V**idetur Angelus non posse simul intelligere plura: primò enim Arist. 2. Topic. cap. 4. in explicatione loci 33. dicit: *contingit plura scire, cogitare autem non, vel vt secundum aliam versionem citat hunc locum Sanctus Thomas: contingit multa scire, vnum autem intelligere*, & 10. Metaph. cap. 4. t. 10. dicit, *qui vnum non intelligit, nihil intelligit*.

2. Secundò sicut corpus formatur per figuram, sic intellectus formatur per cognitionem; sed corpus non potest simul formari pluribus figuris; ergo intellectus non potest simul formari pluribus cognitionibus, isque plura simul intelligere.

3. Tertiò nulla res potest simul moueri pluribus motibus, vel ad diuersos terminos; sed intelligere est quidam motus, cuius terminus est obiectum: ergo intellectus angelicus non potest simul habere plures intellectiones, vel simul intelligere plura obiecta.

4. Quartò si dicatur argumenta allata, probare solùm, quod non possint simul cognosci plura per modum plurium, non autem, quod non possint simul cognosci plura per modum vnius, contra est, quia non satis explicatur, quid sit cognosci plura per modum vnius.

5. Respondeo, certum est, quod quilibet intellectus potest simul cognoscere, & intelligere plura obiecta. Intellectus enim diuinus ab æterno, & semper simul intelligit, & comprehendit omnia omninò obiecta, & omnes veritates. Intellectus humanus dum plura obiecta comparat, examinando, in quo conueniant, vel differant, simul cognoscit illa plura obiecta, idemque dic de intellectu angelico: alioquin non posset vnum obiectum comparare cum alio, nec posset videre rerum conuenientias, ac differentias. Ideò S. August. relatus à Sancto Thoma hoc art. 2. lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 32. dicit. *Potentia spiritalis mentis angelicæ, cuncta quæ voluerit, fac illimè simul comprehendit*. Hoc supposito, dubitatur, vtrum angelus possit cognoscere plura vt plura, vel solùm vt vnum.

6. Respondet Sanctus Thomas hoc art. 2. quæst. 58. agens de intellectu angelico, & clariùs infra quæst. 85. art. 4. agens de intellectu humano, quod intellectus potest quidem simul intelligere multa per modum vnius, non autem multa per modum multorum.

Probat: nam illa intelliguntur per modum vnius, quæ intelliguntur per vnam speciem intelligibilem, illa intelliguntur per modum plurium, quæ intelliguntur per plures species

intelligibiles; sed non potest intellectus simul perfici pluribus speciebus intelligibilibus; ergo non potest intelligere plura vt plura. Probat minorem; nam non potest idem subiectum simul perfici pluribus formis vnius generis, ac diuersarum specierum; ex.gr. non potest idem subiectum simul figurari pluribus figuris specie diuersis, ac convenientibus in vno genere figuræ; non potest idem subiectum colorari pluribus coloribus specie diuersis convenientibus in vno genere coloris; sed omnes species intelligibiles sunt vnius generis, quia sūt vnius potentie intellectiue, a qua desumunt genus, licet specie differant, in quantum repræsentant obiecta diuersa specie, vel etiam genere; ergo non potest idem intellectus simul perfici pluribus speciebus. Intellectus igitur diuinus cognoscit comprehensiuè omnia vna specie intelligibili diuinæ essentie; *Angeli*, verba sunt Sancti Thomæ hoc art. 2. quæst. 58. *ea cognitione, qua cognoscunt res per Verbum, omnia cognoscunt vna intelligibili specie, quæ est essentia diuina; & ideo quantum ad talem cognitionem omnia simul cognoscunt; sicut & in patria non erunt volubiles cogitationes ab alijs in alia euntes, & redeuntes, sed omnem scientiam nostram simul vno conspectu videbimus, vt August. dicit 15. de Trinit. cap. 16. Ea verò cognitione, qua cognoscunt res per species innatas, omnia illa simul possunt intelligere, quæ vna specie cognoscuntur, non autem illa, quæ diuersis.*

7. Pro explicatione huius doctrinæ, quæritur primò, vtrum Sanctus Thomas, dum dicit non posse intellectum perfici simul pluribus speciebus intelligibilibus, neget posse in intellectu dari simul plures species impressas, an solum neget plures species expressas, hoc est actuales intellectiones?

Respondeo, quod procul dubio non negat plures species impressas. Probat: nam q. 55. art. 2. expressè docet, & probat angelis ab initio suæ creationis dari species omnium obiectorum naturaliter ab ipsis cognoscibilium; ergo docet in angelis de facto dari simul plures species impressas innatas; ergo dum negat posse in angelis dari simul plures species intelligibiles, non loquitur de speciebus impressis, sed de actualibus cognitionibus, quæ vocari solent species expressas.

8. Quæritur secundò, in quo sensu debeat intelligi Sanctus Thomas dicens in intellectu angelico non posse dari simul plures species expressas, seu plures actuales intellectiones?

Respondeo, quod aliqui ita intelligunt, vt Sanctus Thomas dicat non posse in intellectu angelico dari simul plures cognitiones distinctas in ratione qualitatis.

9. Reijcitur hæc sententia. Primò enim Sanctus Thomas in eodem sensu, in quo negat hoc art. 2. quæst. 58. posse in angelo simul dari plures species expressas, seu plures actuales intellectiones, infra quæst. 85. art. 4. negat illas posse simul dari in homine; sed in homine possunt dari plures actuales intellectiones distinctæ in ratione qualitatis; ergo etiam in an-

gelo. Probat: minor: nam cum homo per discursum formalem ex præmissis infert conclusionem, actus, quo assentitur præmissis, distinguitur ab actu, quo assentitur conclusioni, & ad illum comparatur, vt causa ad effectum; sed præmissæ durant in intellectu eo tempore, quo infertur conclusio, vt dixi quæst. 63. logicæ; ergo in intellectu humano possunt dari simul plures cognitiones distinctæ in ratione qualitatis.

10. Confirmatur; nam simplex apprehensio, & comparatio terminorum disponunt ad iudicium, & durant in intellectu simul cum iudicio.

11. Probat: secundò; nam ex dictis q. 158. num. 18. Sanctus Thomas docet angelum semper habere cognitionem aliquam naturalem sui ipsius; sed etiam liberè vitur suis speciebus, ac proinde cum cognitione illa naturali coniungit cognitiones voluntarias; ergo ex Sancto Thoma in angelo possunt simul esse plures cognitiones distinctæ in ratione qualitatis.

12. Dicendum igitur cum Caietano in hunc 2. art. quæst. 58. & in art. 4. quæst. 85. Sanctum Thomam, dum asserit in intellectu angelico non posse esse plures cognitiones actuales, seu plures species expressas, non negare, quod possint esse simul plures cognitiones distinctæ in ratione qualitatis, sed solum negare, quod possint simul esse plures cognitiones, quæ non sint ordinatæ ac proinde non faciant cognitionem vnâ unitate ordinis. Proportionaliter dum negat intellectum angelicum, & humanum posse cognoscere plura vt plura, concedit autem posse cognoscere plura vt vnâ, negat posse cognoscere plura sine vilo ordine, cõcedit autè posse cognoscere plura ordinatè, ita vt constituent vnum obiectum unitate ordinis. Suarez tamen lib. 2. de angelis, cap. 37. num. 23. dicit se non posse hanc doctrinam vniuersaliter approbare, atque existimat intellectum humanum, & angelicum posse simul cognoscere plura obiecta cognitionibus distinctis, etiam non ordinatis, ac sine vilo ordine obiectorum, ac proinde posse cognoscere plura vt plura. Vasquez 1. p. disput. 220. cap. 2. num. 12. docet posse cognosci plura per plures cognitiones, seu species expressas, & per plures conceptus formales, absque vilo ordine inter se, non tamen ita perfectè, sicut si vnum obiectum illorum per se intelligeretur.

13. Probat: doctrina Sancti Thomæ in sensu explicato. Primò enim sensus, & imaginatio non possunt simul cognoscere plura, vt plura sine vilo ordine; sed intellectus est potentia perfectior, & magis ordinatiua, quam sensus, & imaginatio; ergo intellectus non potest cognoscere plura vt plura sine vilo ordine. Probat: maior; nam per sensum visus non possumus simul videre plura obiecta, nisi vt ordinata inter se, secundum quandam distantiam, vel propinquitatem; per sensum auditus non possumus percipere plures voces, & so-

ROS

nos, nisi ut ordinatos per consonantiam, vel dissonantiam: per sensum odoratus non possumus simul percipere plures odores, nisi ut se mutuo temperantes in vnum odorem: per sensum gustus non possumus simul percipere plures sapes, nisi ut componentes vnum quemdam saporem: per sensum tactus non possumus simul percipere plura tangibilia, nisi vel ut constituenta vnum tangibile, vel ut certo modo propinqua, aut distantia: per imaginationem etiam non possumus imaginari plura, nisi ut existentia in loco, in eoque disposita secundum distantiam, vel propinquitatem, secundum quandam similitudinem, vel dissimilitudinem &c. ergo constat inductione imaginationem, & sensus non posse cognoscere plura obiecta sine aliquo ordine inter se, per quem sint aliquo pacto vnum unitate ordinis; ergo à fortiori intellectus, qui est potentia maxime ordinatiua, & maxime quærens, ac discernens in rebus ordinem, non potest cognoscere plura sine vlllo ordine.

14. Probatur secundo: nam res non possunt simul existere realiter extra intellectum, quin habeant aliquem ordinem realem conuenientie, vel disconuenientie, similitudinis, aut dissimilitudinis: ergo non possunt simul existere intentionaliter in intellectu, quin habeant aliquem ordinem intentionalem, ita ut aduertatur aliqua eorum conuenientia, vel disconuenientia. Sicut igitur eo ipso, quod à parte rei existunt plura absoluta, resultat relatio, qua mutuo ordinantur secundum quandam conuenientiam, vel disconuenientiam, sic eo ipso, quod plura existunt intentionaliter in intellectu per plures cognitiones absolutas, resultat cognitio comparatiua, qua intellectus in ijs aduertit aliquam conuenientiam, vel disconuenientiam.

15. Probatur tertio: nam finis intellectus est iudicium ferre de obiectis, affirmando quæ ipsis conueniunt, ac negando, quæ non conueniunt; sed intellectus naturaliter mouetur ad suum finem: ergo dum illis proponuntur plura obiecta, & plura prædicata, naturaliter mouetur ad illa comparanda inter se, ut videat, quo pacto conueniant, & quæ debeant affirmari, vel negari.

16. Debet aduerti, quod aliquando intellectus cognoscit plura ut vnum in quantum cognoscit illa vna specie expressa, & conceptu vno unitate simplicis qualitatis: aliquando cognoscit plura ut vnum, in quantum licet illa cognoscat pluribus conceptibus distinctis in ratione qualitatis, tamen tales conceptus constituunt conceptum vnum unitate ordinis: e. g. intellectus, in quantum plura obiecta comparat inter se, cognoscit illa conceptu vno unitate simplicis qualitatis; siquidem cognitio comparatiua est simplex, & indiuisibilis, ac proinde vna unitate simplicis qualitatis. Et quia omnis cognitio affirmans, vel negans prædicatum de subiecto

est comparatiua, ideo omnis cognitio affirmans prædicatum de subiecto est vna unitate simplicis qualitatis, & prædicatum, ac subiectum cognoscuntur ut vnum, in quantum cognoscuntur conceptu vno unitate simplicis qualitatis. At cum intellectus per duas apprehensiones absolutas apprehendit plura obiecta, ac in eodem instanti comparat illa inter se, cognoscit plura ut vnum, in quantum cognoscit conceptu vno, non unitate simplicis qualitatis: siquidem illæ duæ apprehensiones absolute distinguuntur realiter inter se, & à cognitione comparatiua; sed sola unitate ordinis; siquidem illæ duæ apprehensiones absolute ordinantur ad tertiam comparatiuam, ad illamque determinant, ideoque cum illa constituunt conceptum vnum unitate ordinis. Proportionaliter discursus formalis constans ex præmissis, & conclusi one realiter distinctis, est cognitio vna unitate, non simplicis qualitatis, sed ordinis, ideoque cognoscit plura, non ut plura, sed ut vnum in sensu explicato.

17. Ad 1. Aristoteles 1. Topic. cap. 4. dicens: *Contingit plura scire, vnum autem cogitare, siue intelligere*, nomine scientiæ intelligit habitum scientiæ, qui consistit in speciebus impressis, ut dictum est quæst. 138. num. 7. nomine cogitationis, seu intellectionis, intelligit cognitionem actualem; sed num. 7. dictum, est posse simul in intellectu esse plures species impressas, ac num. 12. dictum est non posse in intellectu simul esse plures cognitiones actuales, quæ non constituent cognitionem vnam unitate ordinis; ergo Aristoteles illis verbis docet nostram sententiam. Idem Aristoteles 4. metaph. t. 10. dicens: *qui vnum non intelligit nihil intelligit*, solum significat quod ad hoc, ut duo, qui mutuo loquuntur, & disputant, se mutuo intelligant, debent intelligere verba, quibus vtuntur in vna, & eadem significatione, & quod si non sumunt in vna, & eadem significatione, non se mutuo intelligunt, adeoque vnus nihil intelligit ex ijs, quæ alter dicit, in quo sensu verba illa non sunt contrarios.

18. Ad 2. concedo maiorem, & minorem, ac distinguo consequens: ergo intellectus non potest simul formari pluribus cognitionibus non constituentibus cognitionem vnam ordine, ac proinde cognoscentibus plura ut plura, & non ut vnum, concedo: constituentibus cognitionem vnam ordine, ac cognoscentibus plura ut vnum; nego consequentiam. Sicut corpus non potest formari pluribus figuris, potest tamen formari figura vna, sed constante ex partibus: sic intellectus non potest formari pluribus cognitionibus, quæ non constituent cognitionem vnam ordine, potest tamen formari cognitione vna ordine, ac constante ex pluribus cognitionibus quodammodo partialibus, eo pacto, quo vnus formalis discursus constat ex pluribus veluti partialibus cognitionibus, quibus cognoscuntur

tur præmissæ, & inferitur conclusio, vt explicatum est num. 15.

19. Ad 3. Sicut idem mobile potest moveri motu vno totali constante ex pluribus partialibus motibus, qui habeant plures terminos ordinatos, ita vt prius perueniat ad terminos intermedios, quam ad vltimum terminum: sic idem intellectus potest simul habere plures veluti partiales cognitiones constituentes vnam cognitionem totalem, & cognoscere plura obiecta partialia ordinata, ac constituenta vnum obiectum totale. Disparitas inter motum, & intellectionem est, quod cum motus sit ens successiuum, constituitur ex pluribus partialibus motibus, qui non possunt simul esse in mobili. At intellectio cum sit permanens, constare potest ex pluribus partialibus intellectionibus simul existentibus in intellectu.

20. Ad 4. Iam num. 31. & sequentibus explicatum est, quid sit plura cognosci per modum vnius.

QVÆSTIO CLX.

Virum Angeli possint simul cognoscere omnia, quæ possunt cognoscere successiuè?

1. **V**idetur vera sententia Gregorij, qui in 2. distinct. 11. quæst. 1. sequens Aureolum eadem distinct. quæst. 3. artic. 3. docet posse angelum simul considerare omnia, quorum habet species, ac eadem perfectione cognoscere, ac cum illa considerat seorsim, & successiuè, licet non semper, & necessario illa consideret, & cognoscat: primò enim S. August. lib. 4. de Gen. ad litt. cap. 32. dicit. *Secundum potentiam spiritualem mentis angelicæ, cuncta, quæ voluerit, simul notitia facillima comprehendentem*; & cap. 33. dicit: *Omnia simul mens Angelica potest, quæ singillatim per ordinem connexarum causarum sermo distinguit*: ergo.

2. Secundò angelus quot simul habet species, tot illis speciebus adæquatos actus potest simul producere; sed habet omnes species simul: ergo potest producere actus adæquatos omnibus suis speciebus; sed cum cognoscit successiuè, producit actus simul adæquatos speciebus, quibus vtitur; ergo omnes actus, quos potest producere seorsim, potest etiam producere simul.

3. Tertiò videtur vera sententia Durandi, qui in 2. distinct. 3. quæst. 8. docet angelum non solum posse omnia simul intelligere, quorum habet species, sed etiam necessariò, ac semper illa intelligere cognitione speciebus adæquata. Angelus enim, cum sit intellectus perfectus, ab initio, & semper debet habere totam suam naturalem perfectionem: sed vt semper habeat totam naturalem perfectionem sui intellectus, sicut semper habet omnes suas species, sic semper debet habere

omnes intellectiones adæquatas suis speciebus: ergo.

4. Respondeo contra duas relatas opiniones Durandi, & Gregorij posse ex Sancto Thoma hac quæst. 38. artic. 1. & 2. desumi duas conclusiones. Prima contra Durandum habetur artic. 1. per illa verba, quibus loquens de Angelo, dicit. *Non enim omnia, quæ naturaliter cognitione cognoscit, simul actu considerat*. Secunda contra Gregorium habetur artic. 2. vbi dicit: *ea verò cognitione, quæ cognoscunt res per species innatas, omnia illa simul possunt intelligere, quæ vna specie cognoscuntur, non autem quæ diuersis*: ergo ex Sancto Thoma Angeli neque actu considerant omnia, quæ naturaliter possunt considerare, nec possunt simul cognoscere omnia, quæ possunt seorsim, & successiuè cognoscere. Sanctum Thomam sequuntur communiter Theologi in 2. distinct. 3. nimirum Sanctus Bonaventura, Richardus, Ægidius, Scotus, Capreolus, Henricus quodlib. 5. quæst. 15. Caietanus, & ceteri moderni in commen. artic. 1. quæst. 58. nec non Suarez lib. 2. de Angelis, cap. 34. num. 5. & seq. Vaquez 1. par. disput. 221. cap. 3. & alij.

5. Probatur hæc communis sententia, quod nimirum angeli non possint simul perfectè cognoscere omnia, quæ possunt seorsim, & successiuè perfectè cognoscere. Nam intellectus habens finitam vim cognoscitiuam, plura potest perfectè cognoscere seorsim, quam simul: sed angeli habent finitam vim cognoscitiuam: ergo plura possunt naturaliter cognoscere seorsim, & successiuè, quam simul, ac proinde naturaliter non possunt simul perfectè cognoscere ea omnia, quæ possunt seorsim, & successiuè: ex. gr. si vnus Angelus possit seorsim, & successiuè comprehendere centum Angelos inferiores, non poterit simul comprehendere. Probatur maior: nam quæ non sunt immensa, sed debent occupare locum finitum, plura loca possunt occupare seorsim, quam simul, ideoque Angeli ex. gr. seorsim, ac successiuè possunt naturaliter occupare omnia loca mundi, & omnia spacia imaginaria, at non possunt simul occupare omnia loca mundi, & omnia spacia imaginaria. Ex proportionali ratione possunt seorsim, & successiuè durare per totam æternitatem à parte post, sed non possunt simul durare per totam æternitatem à parte post, ac sola diuina duratio, quia est infinita, est interminabilis vitæ tota simul, & perfecta possessio, vt dictum est quæst. 20. ergo proportionaliter Angeli, quia habent finitam vim cognoscitiuam, plura possunt perfectè, & comprehensiuè cognoscere seorsim, quæ non possunt simul.

6. Confirmatur: nam virtus, quæ non possit se extendere ad plura seorsim, quam simul, eo ipso est nimis limitata: ex. gr. si angelus, quia non potest simul occupare omnia loca mundi, non posset illa seorsim, & successiuè occupare, haberet virtutem nimis limitatam: similiter quia si non potest durare simul